Број 76. У Новом Саду, у недељу 4. априла 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Тибет.

Петроград, 30. марта.

У овом времену, када се приправљају и приуготовљавају две силне војске на далеком истоку, да једна на другу проспу огњену кишу и једна другу сатру и униште, у том времену, на другој страни истока, у Тибету, десили су се крвави догађаји, који привлаче на себе пажњу целога света, а нарочито Русије, која је сад на истоку тако јако заинтересована и ангажована.

Овдашњи политички и војни кругови нису ни најмање изненађени поступцима Енглеза. Руси о њима, као и остали културни свет, немају мишљење да је то правичан свет. Њихове освајачке намере су очигледне.

Али Русија са великом пажњом прати развитак догађаја. Она, по својим историским традицијама, не сме допустити да њеним животним интересима ико вреда и уштрба наноси. Познато је, да Енглеска гледа на Тибет као амишно дете на зрелу јабуку у туђој башти. У Тибету се укрштају интереси трију великих сила: Русије, Китаја и Енглеске.

Новине, а извесно и „Застава“ су саопштиле шта је произишло на тибетском земљишту: пролила се крв. Потукли се Енглези са Тибетом. Између енглеске такозване дипломатске и трговачке експедиције и тибетског народа и војске, наступила су непријатељства. Даље је саопштено где су се тукли и колико их их је погинуло.

Треба мало завирити у прошлост. При крају минуле године индиска влада Енглеске пошље једну мисију у Тибет, која је требала да се састане и споразуме са Далајламом односно уређења пограничне линије између британске управе и Тибета. У ствари је била са свим друга намера: Енглези су ради да пошто пото, по сваку цену, продру у Тибет, прво са својом трговином и индустријом, да најпре освоје себи пијаце и тржишта, да економски загосподаре овим забаченим и непримећеним царством — а после ће га лако и политички себи потчинити. Као што се види — чисто освајачка тежња.

Тибетска управна власт је на све могуће начине избегавала, да води преговоре; клонила се сваких разговора о уговорима; али Енглези су се ипак јавили у Тибету — они су дошли као незвани гости у туђу кућу. Наравно, незване госте нико не трпи, па ни Далајлама. Енглези неће да се врате; њихова експедиција научена је из Лондона, како да правда свој поступак насилнога улажења у туђу земљу. Вођа експедиције износи ништаван разлог за налетање на Тибет: како тобож није уређена граница, нису регулисани трговински односи а тиме су угрожени интереси Енглеске. У толико више тај тобожњи угрожени интерес Енглеске је угрожен, што, по њиховом тврђењу, постоји тајни уговор између Русије и Китаја, односно Тибета, а Русија је своју власт на далеком истоку јако утврдила.

Међу тим овако просту ствар може сваки да разуме: Енглеска, имајући освајачке планове, осетила је згодан моменат кад треба да упадне у туђу земљу, а да се не боји протеста других сила И на рачун тога шаље једну своју експедицију у Тибет.

Цела је ствар једна превара. Експедицију предводи пуковник Џохенсбанд. Назив јој је врло комичан. Зове се „дипломатско трговачка мисија“. Но она је ушла у Тибет са војском и топовима у први сусрет и први разговор био је — ватра из пушака и топова, после чега је поље остало покривено лешевима и окваш ено људском крвљу. Као што се одмах могло видети, „дипломатско - трговачка мисија“ Џенхесбанда је проста превара; „мисија“ се открила и приказала као освајачка и разбојничка дружина која хоће да пљачка туђе земље. Таке госте Тибећани нису могли примити раширених руку. Исто тако, као гост, наравно лажни, јавио се 1895. године Џемсон у Трансвалу. Енглеска освајачка политика рачуна: Сад јој је наступио погодан моменат за напредовање. Ту освајачку тежњу потпомаже и енглеска штампа захтевајући, да та тобожња дипломатско трговачка експедиција крећe даље према Ахаси, престоници Тибета. Енглеска хоће не само своје трговe да отвори у Тибету; она је вољна, и то се види на сваком кораку њена рада, да оснује и утврди своје, британске гарнизоне у Тибету. На то се своди и рад њене последње мисије, коју су Тибећани дочекали моткама и ватром из пушака.

Овако освајачко и изазивачко поступање Енглеске према Тибету, сматрају овде у Петрограду сви војни и политички кругови као повод за нове раздоре и заплете на истоку. Русија је уверена, да је енглеска намера у овом питању двојака: да се освајачка политика Енглеске користи и да Русији по могућству што више нашкоди.

У петроградској штампи се ово питање живо расправља.

Запитавши једног вишег официра из ђенералштаба шта они мисле о томе, одговорио је:

— Ако дипломатија то допусти... војска то неће допустити. Онда ће Енглеска имати с нама посла и може лако не само из Тибета — него и из Индије за вазда изићи...

И.

Несрећа код Порт-Артура.

Петроград, 31. марта.

Хитам да вам јавим за несрећан случај, који је изненада задесио Русију и дубоко потресао целокупно њено друштво. Светли празници Христова васкресења завршени су тужно и невесело. Престоница руска находи се од јуче у узбуђеном и грозничавом стању. Ствар је сасвим појмљива: Русија је претрпила један веома осетан губитак и тај тежак ударац осећају и жале сви сталежи, сви узрасти подједнако: — војник и чиновник, грађанин и мужик, богаташ и сиротан, све је погружено и осећа дубоку бол у својој души — изгубили су адмирала Макарова, главног заповедника порт-артурске убојне

ПОДЛИСТАК.

ПРЕЛАЗ ПРЕКО БАЈКАЛСКОГ ЈЕЗЕРА

Петроград, 1. априла 1904.

Чим се руски министар саобраћаја књаз Хилков, вратио са свога далекога пута, где је прегледао сибирску железницу, а нарочито приуготовљавање и прелаз војске руске и ратног материјала преко Бајкалског језера, похитали су многи европски, а на првом месту француски новинари да га интервјуишу о превозу преко језера.

Међу, првима који је уграбио да опширно разговара са књазом Хилковим био је дописник француског листа »Matin.«

Врло су интересантни подаци, које је том приликом министар руски саопштио француском новинару. Руска их је штампа одмах саопштила, као и француска.

Језеро Бајкал је вулканског порекла, почео је књаз Хилков. Оно је постало услед вулканских поремећаја или потреса. За време тога бављења, говори сам Хилков, ја сам имао прилике два пута да чујем и осетим страховиту подземну тутњаву и земљотрес. То је било у Култуњу, једном малом прибрежном месту. Тамо је земљотрес разрушио неколико домова. За време земљотреса лед на језеру, који је до три метра дебео, тако се љуља да вагоне баца с једне стране на другу и обаљује их...

У свом даљем разговору министар је изјавио, да је веома задовољан што може са аутентичношћу да опровргне све лажне, злонамерне и измишљене вести о сибирској железници.

— Новине неке енглеске говоре, да је пруга тако саграђена да свега три воза дневно могу да иду на 24 сата. Међу тим сваки дан иде најмање до десет возова дневно до Иркуцка и девет возова товарних, на даље не рачунајући војне и путничке возове... Близу Томска, тврди књаз, на неколико врста од железничке пруге има угљених мајдана, најбољег квалитета, бољи него што је онај из Донецког басена рудног. Државни угљени мајдани могу дати шест милиона пуда угља. Приватни исто толико, ако не и више и то по далеко јефтинију цену, него ма где, јер је овде угљена руда готово на површини земљиној.

Даље је говорио о грађењу пруге преко леда.

— Шест стотина људи и хиљаду коња свршили су пругу по леду на Бајкалу... Сад, кад је све готово, врши се превоз преко језера. Пет стотина коња из дана у дан превозе с једног краја на други преко сто вагона дневно. Пут по леду износи 42 километра. Када човек путује по леду изгледа да пролази неким широким булеваром. Са обе стране с времена на време види домове и фењере. Тамо, поред вас промиче коњичка артиљерија и безброј тројки и тарантаса са приватним путницима.

Време је пријатно и ако је зима врло оштра. Лед је дебео. Идући средини језера рад на превозу био је различан, јер тамо бивају често потреси и налазе се рупе на леду. Но преко њих ми смо правили као неке мостове за прелаз. Око тога било је доста посла. Све станице, сви домови на путу од једног краја језере до другог везани су телефоном, тако, да се и најмања пукотина или отвор на леду примети и јави на време. Што се тиче обилазног железничког пута око Бајкала, који се сад гради, то је, тврди министар, највећи део, од Мисове до Култука већ готов. Остало је, по његовом саопштењу, да се догради још друга од 90 врсти од Култука до Иркуцка — а то пре августа не може бити готово. Кад почне лед да се топи, војници ће тих 90 врсти морати пешке прелазити. На самом Бајкалу има и два ледолома »Бајкал« и »Ангара«, од којих овај други преноси пошту... Министар Хилков хтео је да набави пет америчких ледолома, од којих сваки стаје милион рубаља. Сам »Бајкал«, напомиње он да даље, може да прими на себе 28 вагона. А идући 12 километара на сат, он може за два дана пет пута да оде и да се врати.

— Што се тиче превоза, завршио је министар свој интересантни разговор, ми можемо бити са свим спокојни. Исто тако спокојни смо и од злонамерних људи, који би хтели да нам какву штету причине. На целој линији, с једног краја језера до другог, налазе се и крстаре наше патроле, и тешко би било оном, кога би ухватили да какво зло смера. А највише се пазе и чувају велики мостови и места где је лед отворен...

Овим извештајем и саопштењима министар самобраћаја књаз Хилков утерује у лаж све оне злонамарне и пакосне измишљотине, које из дана у дан налазимо по енглеским и аустријским листовима, о тобожњим несрећама на Бајкалском језеру...

флоте, изгубили су најбољу и највећу оклопњачу „Петропавловск“, изгубили су велики број официра и војника.

А зна се ко је и шта је био адмирал Макаров за Русију. Име његово лебдило је кроз Русију као крилата реч, кад је заменуо адмирала Штарка. Макаров је представљао с правом једну наду и уздање Русије на водама далекога Истока. Он је неоспорно један од најопробанијих ратника поморских, које Русија има. Кад је Макаров постављен за главнога заповедника руске убојне флоте, сви сталежи, сви војни и грађански кругови, сви листови одобрили су тај поступак и поздравили су одушевљено јуначнога адмирала, у чију способност и ратну вештину нико није ни за тренутак посумњао. И чим је адмирал Макаров стигао на ратиште и предузео команду, Јапанци су увидели да имају посла са вештим војсковођом. И при првој ватри, коју је осуо на Јапанце, уништио им је једну оклопницу и једну торпедњачу. Јапанци су се озбиљно забринули за исход ствари на мору, чим је Макаров предузео команду над флотом. Успех је одмах, још од почетка пратио јуначнога адмирала.

Невероватном брзином прострујао је кроз Петроград глас о изненадној погибији, управо о случајном губитку најбоље руске оклопњаче „Петропавловск“. То није победа јапанска, нити се Јапанци могу похвалити јунаштвом, јер овде јунаштво није играло апсолутно никакву улогу: „Петропавловск“ је наишао у гоњењу јапанске флоте на мину; мина је прсла, пробила оклопњачу, која је услед тога потонула у море.

Четвртога дана Ускрса свет је врвио по пространим улицама петроградским. Невски Проспект је прекриљен народом. У први мах нико није у Петрограду ту вест примио озбиљно; нико није хтео ни могао да одмах поверује у озбиљност њену, још и стога, што се знало да разне енглеске и аустриске новине, као и многи Евреји по Русији намерно распростиру најфантастичније лагарије о руским губитцима. Знало се да су „Петропавловск“ и „Цесаревић“ највеће руске оклопњаче, да долазе у убојне бродове првога реда. Вредност је њихова процењена на неколико милиона рубаља и губитак оваке једне оклопњаче за руску убојну флоту, која је и иначе слабија од јапанске флоте, веома је осетан Знало се, да се на првој налази главни командант порт-артурске флоте, адмирал Макаров; знало се, да је с њим у друштву и велики кнез Кирил Владимировић...

Ударац је тежак, веома тежак; губитак је велики, али ће га Русија и преболети и накнадити. У то не сумња нико; у то је дубоко уверен и најнезнатнији човек у Русији.

Овим последњим догађајем, овим руским губитком руски је народ тек сад распаљен и одушевљен за борбу на живот и смрт. Досад се на рат на далеком истоку гледало као на једну незнатну ствар... сав свет у Петрограду одушевљава се борбом и тек сад се имају на далеком истоку очекивати крвави и судбоносни догађаји... У Казанском, Исакијевском Сабору и осталим црквама збија се народ на парастос јуначном адмиралу, који је јунаштво своје смрћу својом запечатио, јер он је могао да се спасе, али није хтео напуштати свој брод, са којим је отишао мору на дно. Свет је изишао из цркава и враћајући се дома одушевљено поздравља императора и кличе: рат, рат, рат!

Ко ће бити наследник Макарова имаће да пресуди император и ратни савет, а ја ћу вас одмах известити...

Значај турско-бугарске погодбе.

— Од нашег нарочитог извештача. —

Цариград, 30. марта.*)

Дакле, свршено је и то. После толиког чекања, отезања, Турци су се најзад решили и потписали бугарско-турску погодбу, на којој је агент Бугарске Начевић, — признати се мора, — са ретком истрајношћу и вештином радио од септембра прошле године па до Великог Петка ове год., када су погодбу потписали од стране Порте Саид-паша, а од стране Бугарске Начевић.

Суштина текста те погодбе позната вам је већ из мојих ранијих писама. Бугарска се обвезује, да ће спречити организовање комитетских чета у Бугарској и њихов прелаз у Мађедонију, као и пренос динамита, бомби, оружја и муниције из Бугарске у Турску. Да би се ово извело, Бугарска је чак готова, да у пограничним окрузима прогласи преки суд, и даје пристанак, да се образује мешовита бугарско-турска погранична стража која ће у граничној зони пазити и спречавати прелаз комитетских чета.

Турска се обвезује дати помиловање осуђеним Мађедонцима, вратити (репатрирати) у Мађедонију све оне мађедонске бегунце, који су побегли у суседне балканске државе, који би се хтели вратити, и помоћи их новчано, да подигну своје порушене и изгореле домове. (Сасвим је излишно било уносити ову тачку у погодбу, пошто би то Турска и иначе морала већ учинити на основу усвојеног мирцштетског реформног програма. Доп.)

Даље се Турска обвезује, да ће укинути све оне строге и ванредне мере, управљене против бугарске извозне трговине и пограничног саобраћаја? а обећава вазалној кнежевини, да ће се мирцштегски програм реформама, по захтеву реформних велесила, дословце испунити!

Захтев Бугарске, да се реформе распростру и на једренски вилајет, Порта није уважила, али је „ставила у изглед“, да ће то учинити „постепено“, када се реформе буду већ спровеле у солунском, битољском и косовском вилајету.

Што се црквено-школских захтева бугарских тиче, они нису ушли у ову погодбу, јер та питања спадају у делокруг расправљања једино између Порте и бугарског Егзархата. А сва та питања ова су: берати за нових пет бугарских владика у европској Турској (сазнао сам, да Бугари траже оснивање својих, егзархиских епархија и Водену, Костуру, Серезу, Дојрану и Драми,) — укидање гаранције за бугарске учитеље у Мађедонији; — решење спорова о зградама црквеним, црквама и т. д. Решење, дакле, ових питања одложено је.

Преговори око ове погодбе протезали су се, као што је познато у безконачност. Начевић је већ изгубио стрпљење и тражио је, да га опозову из Цариграда. На сам дан потписа погодбе, пре подне на Вел. Петак, изразио се вашем дописнику, да сумња, да ће погодба бити убрзо потписана, жалећи се на Турке, што ствар отежу и ако погодба доноси „више користи њима него Бугарима, пошто неће морати држати тако силну војску на бугарској граници, што стаје грдних новаца.“ Дакле, толико је била неизвесна ратификација, да тог дана пре подне ни сам Начевић није веровао, да ће је бити.

У погодби није нарочито поменута демобилизација војске на обе стране, али се рачуна, да демобилизација сама по себи долази, после ове погодбе. Напомињем још да погодби није утврђен рок трајања.

Распитивао сам се, да ли стоји глас, да су реформе саме кварилe закључење ове погодбе, па сам сазнао да у почетку (у новембру пр. год.) јесу, али се доцније нису много противиле. Из руских кругова сазнао сам, да за то није било разлога, јер ова погодба иде само у корист реформне акције, која ће се тим лакше извршити, ако Турци и Бугари буду у пријатељству и миру. На моју примедбу, да се овом погодбом Бугарска скоро изравнала са реформним силама, стала тако рећи у један ред с њима у преговорима са Турском, што није требало дозволити, — ти руски кругови нису имали шта рећи. Једино додаше да је Бугаре у свему помагала Енглеска, па и у томе. Сир О' Конор енглески посланик највише је наваљивао на Турке да се погодба потпише. С тога англофилству у Бугара нема граница.

Бугари су са своје тачке гледишта добро учинили, што су ову погодбу с Турском закључили. Кад је Русија на даљем Истоку заузета, Бугарска не би могла ратовати с Турском с изгледом на успех, јер не би било — руског залеђја. Турској се ипак овом погодбом измакла врло погодна прилика, да ако би се устанак у Мађедонији овог лета поновио, — смрви Бугарску. С тога Турци нису много одушевљени овом погодбом, и веле, да је до ње дошло само под притиском „ђаура“, у првом реду „Инђелиза“, а и зато што су Бугари у кнежевини сад мирни као јагњци, те се клону да даду повода за сукобе.

И ако Бугари нису добили овом погодбом све оно, што су желели добити (реформе у једренском вилајету, укидање гаранције за бугарске учитеље, пет владичанских места итд.), ипак су добили — врло много. Добили су морално у очима Мађедонаца, које ће хиљаду бугарских агената, попова и учитеља уверити, да је помиловање мађедонских осуђеника и усташа, репатрирање мађедонских бегунаца плод бугарско-турске погодбе а заслуга Бугарске, што у ствари не стоји, јер је на помиловање и репатрирање Мађедонаца Порта још раније пристала у смислу усвојеног реформног програма Русије и Аустро-Угарске, но све то Мађедонци не знају, јер строга турска цензура не пушта стране новине у Турску, а овд. новине не смеју о томе ни реда писати. Бугари ће, дакле успешно експлоатисати све ово.

Добили су Бугари морално још више у очима Европе, јер су успели, да Турска с њима — и ако су јој вазали преговара и закључује погодбе, у исто време кад преговара и са европским велесилама, потписницама берлинског уговора! До те части и угледа нису доспеле ни независне балканске државе!

Успели су, да Европу увере, да од држања Бугарске зависи балкански, па по последњима и епропски мир. Успели су, да се данас Бугарска сматра као најзаинтересованија балканска држава за Мађедонију, што јој, — на жалост и штету српску, — признаје већ и Европа, па и Турска, која јој као неком тутору Мађедоније, даје гаранције да ће реформе бити извршене. Данас кад се пише, говори, одмах после речи Мађедонаца, долази реч Бугарска! Остале балканске државе једва ко и помене...

У томе је главни успех и корист бугарске од ове погодбе, а у томе баш и јесте главна штета — српска.

Срдан.

*) Ми смо у овом питању заузели своје становиште и остајемо при њему. Ипак дајемо места и нашем цариградском дописнику и ако се у свему с њим не слажемо.

Прим. ур. „Заст.“

Политички преглед.

Из угарског сабора. У угарском сабору почело је опет да мирише нешто на опструкцију. Сви говорници прошлих седница поднели су предлог за одлуку. То значи задржали су себи право говора на крају. У последњој седници било је пуно ситних изјава и дебата, а на крају тек била реч о уређењу плате жупанијских чиновника. Говорио је само референт.

Руско-јапански рат.

Брза и ненадна пропаст „Петропавловска“ још занима свакога. По себи се разуме, да Јапанци и њихови пријатељи покушавају да пропаст ту припишу Јапанцима. Само се њихови извештаји о томе не слажу. Једни веле, да су јапански торпеди уништили „Петропавловск“, други пак, који виде да се у то слабо може веровати износе како је „Петропавловск“ пропао од мине, коју су Јапанци тајно подметнули. По званичним руским а и другим веродостојнијим извештајима брза пропаст „Петропавловска“ своди се на то, што је брод доиста наишао на подводну мину, и то не јапанску већ руску, која се била откинула и отисла испод воде.

Вода која је кров грдан отвор почела на гло да кља унутра, сударила се са ва тром и паром, и отуд је настала још и страшна експлозија, те је усљед тога и „Петропавловск“ напрасно потонуо. Тврди се, да је виђен на њему грдни ватрени пламен, пре него што је потонуо.

Пропаст „Петропавловска“ и смрт Ма карова изазвали су у Русији дубок ути сак и велику жалост, али не преплашеност и малодушност, већ на против страсниј у жељу за борбом и осветом. Руски листови пишу, да Русија има још доста такових, као што је Макаров, а има још и доста бродова, да своју част опере и непријате ља победи. Исти утисак изазвала је ова несрећа и у руској војсци на бојном пољу

Да није малодушност овладала ни ру ским војником у Порт-Артуру, види се по томе, што се руска флота одмах после несреће „Петропавловска“ упустила у нову и ако врло неједнаку борбу са далеко над моћнијим непријатељем Том су приликом непријатељски торпеди уништили руски контра торпед „Безстрашни“, а оклопница „Побједа“ погођена је непријатељским торпедом у десни бок испод воде и вратила се у порт артурско пристаниште. Озледа њена није тако велика, те ће за кратко време и излечена бити.

Ове недаће су без сумње јако ослабиле и онако слабију моћ руску на мору. Јапанци ће без сумње моћи сад безбрижније искрцавати своју војску где им се свиди, да је повољније. Но при свем том — као што рекосмо — још је сувише рано говорити о паду Порт Артура и јапанској победи. Може бити, да ће ова недаћа јако потпомоћи давнашњу жељу и грозничаву акцију Јапанаца, да дигну Кинезе. Све нека је, може бити, тиме и ускорен уста нак кинески — Русија ће на крају ипак остати као победилац.

Код многих превлађује мисао, да ће Јапанци сад у непосредној близини Порт-Артура искрцати своју војску, те док ова нападне са сува, јапанска ће флота напасти с мора и уништити онај остатак руске флоте и покушати, да савлада и освоји Порт-Артур. Ово може бити план, али ће још много проћи и још ће се много јапан ске крви пролити, да ово постигну. — Други су опет мишљења, да ће јапански адмирал Того покушати за сад само да затвори остатак порт артурске флоте у пристаништу, па да онда без бриге потпомогне искрцавање јапанске војске у Ни учвангу. За најкраће време види ће се које је од овог истина.

О кретању јапанске војске на суву нема готово никаквих извештаја. Прва јапанска војска још се непрестано налази тамо где је била и пре недељу и више дана, на Јали. Друга јапанска војска почела је да се искрцава такођер у Кореји. Занимљиво је, да се поједина козачка оделења још увек налазе у Кореји.

Најновије вести ово су:

Званичан извештај кнеза Ухтомског.

Кнез Ухтомски који је привремено преу вео заповедништво над порт-артурском флотом послао је у четвртак цару Николи овај извештај: Јуче у 10 сати пре подне кад је наша флота видела да се непријатељ приближује и док је пред заливом маневрирала потонуо је оклопни брод „Петропавловск“ усред праска једне мине. Погинуо је адмирал Макаров са својим штабом. Спасени су велики кнез Кирил Владимировић, командант „Петропавлов ска“ капетан Јаковлев, три лајтнанта, два подлајтнанта и 52 матроза. Нађени су леш еви: једног капетана, једног лечника и неколико матроза. — Наш контра-торпед „Бестрашни“ који је због врло густе магле изгубио везу са флотом, затворен је од торпедних чамаца и разорен је. Пет људи је спасено. — После пропасти „Петропавловска“ преузео сам привремено заповедништво над флотом. Док је наша флота маневрисала оклопни брод „Побједа“ погођен је у средину десног бока од једног непријатељског торпеда, вратио се без помоћи у пристаниште. Убијен ил рањен није нико.

Велики кнез Кирил брзојавио је своме оцу, да је „Петропавловск“ потонуо за два и по минута. Он је испечен по врату и повређен на нози.

Извештај јапанског адмирала Уију.

У Токијо је јапански адмирал Уију послао кратак брзојав. У њему вели да је флота адмирала Того у среду у јутру напала један руски оклопни брод по саста ву сличан „Петропавловску“ и један руски контра-торпед и уништила је обоје. Јапанци су имали само једног рањеног. Види се цинизам у овом брзојаву и види се и претераност, јер где су страдала два руска брода од торпеда, доказ је да су били на близу непријатељу и да је било борбе, па није могуће да је само један војник рањен. Злурадост се најбоље огле да у овом брзојаву.

Порт-артурска несрећа и народи.

У Србији је порт-артурска несрећа изазвала велику жалост. Одређен је свечан парастос Макарову и погинулим руским борцима „Петропавловска“. Краљ је брзојавно изјавио цару Николи своје саучешће.

Из Софије јављају да је кнез Фердинанд брзојавно изјавио своје саучешће цару Николи и министру спољних послова грофу Ламсдорфу. Несрећа која је задесила „Петропавловск“ тако је утицала у Софији, да се то узима као општа народна жалост.

Са Цетиња јављају да су црногорски наследник престола и црногорска влада изјавили руском посланику своје саучешће.

Из Париза јављају, да су председник француске републике и француска влада изјавили руском цару и руској влади своје искрено саучешће. У париш ким позориштима приређују представе у корист рањеника са „Петропавловска“, Једно вече донело је преко 100 хиљада франака чиста прихода. Француски народ је јако ганула ова руска несрећа.

Разорен мост.

У Париз је стигла вест из Инкауа, да порт-артурски воз није стигао у Ниучванг јер је разорен жељезнички мост. — Ова вест треба да се потврди.

Припрема руске флоте.

Из Реке (Фијуме) јављају, да тамошња творница бродова живо ради на грађењу 24 великих торпедних бродова, које је наредила Русија и који треба маја месеца да буду готови. — И ова вест треба да се потврди.

Писма из Источне Азије.

XXVI.

Господине уредниче!

Ви знате да брзи влак за Будимпешту, Кашаву, Одерберг, Петроград и источну Азију полази из Новог Сада тек нешто пре 8 сати ујутру. А није било ни 6 сати, кад се створи од некуд Чика-Панта. По мојој соби пуно пртљага, као што се то већ по себи разуме код човека, који се спрема на тако далек пут.

Чика-Панта и не пружа руке, него ми загледа у очи, па се онда раздера: — Шта је, смрзао си се?!

— А што ћу се смрзнути?!

— Та опустио си нос и сагнуо главу, као нека господа у Петрограду. Истакли на кућама црне заставе. Да ниси и ти метнуо за шешир црн флор?! Страшно до душе и јесте!

— Нећемо ваљда пуцати од радости из пиштоља. Изгубљена битка...

— Шта кажеш, изгубљена битка?! А где то? На води, јел! Зар Руси освајају воду, а?! И шта је то једна изгубљена битка?! Од ње не умире Русија, не. Огребли мрава, испаде му душа. Огребли медведа, он се само јаче намргоди. Мислиш ли ти, то је све једно?!

— А Макаров!

— Макаров?! Бог да му душу прости! Вредио је за хиљаду. Штета! Ал шта је и хиљадарка милијонару?!

— Хајд нека су и милијонари, ал ово је већ и од милијонара много.

— Какво много?

— Па много, до ђавола, како су ти Руси лакомислени, троми и спори. Имају за све времена и ништа нису приправили.

— Е мој брате, да су друкчији, не би били Словени и не би били Руси, него би били Швабе ил Енглези.

— Све је то тако, ал што је много, много је! Ако Бога знате, ено сад тек граде ћуприју преко Бајкалског језера, куда треба да превозе војску. Неки њихов адмирал сад им тек црта план за неке лађе, којима мисле да победе јапанску флоту.

— А да шта би ти хтео?! Да је у њих зечије срце, они би море као Јапанци све то свршили још пре 10 година. И да се боје, они би још пре 6 месеци напунили били сву Манџурију с војском.

— Зато небојше обично и страдају.

— Како страдају?! То си ти прочитао негди у читанци за малу децу. А знаш ли како стоји ствар у устини.

— Прилично знам!

— Не знаш ти ништа. Кад је оно за времена Краљевића Марка навалила »црна раса« на наше крајеве истакао се неки Селим Арапићу. Зашао са својом Арапијом па осваја куле и чадоре. Кад дође којој кули, види где се опкопали шанчевима и дочекују га запетим стрелама. Он само ободе коња, подвикне: Алах! и освајај...

Тако стиже и кули Краљевића Марка. Пред Селимом је ишао страшан глас, али у Марка широм отворене капије, а он седи под чодором на отвореној пољани и пије хладна вина. Још је распустио слуге да се распасани играју камена с рамена, а на чардаку му седи верна љуба са госпођама и везе везак.

Приближује се Селим са својом хордијом, виче и бесни, али нико ни главе не окреће... Тек ће у зло доба повикати Марко: Изведите шарца из подрума, на ноге му удрите поткове, подајте му неки чабар вина, па га мало амо доведите!

Кад је видео Селим ту безбрижност, досети се, шта ће да га снађе, па окрену пољем без обзира.

Е такав ти је видиш Србин, а такав ти је и Рус. И мислиш ли ти, да оног јапанског Тогу, Догу не хвата страх кад види ону безбрижност и оно самопоуздање. Види Јапан, да сад тек Рус изводи шарина, сад ће тек да га поткива и поји, ал кад га тек уседне, од једног ће да гради двојицу, од двојице равно четворицу, од Кореје биће и горе је, од Јапана, да му кука нана...

Још је хтео чика-Панта да ми говори, али и мени би већ доста. Обузело ме нешто, како ћу да кажем нешто српско, па подигох главу и рекох: — Море, а зар не видиш, где се и ја још само шалим и имам времена. Зар иначе не бих већ давно отишао у источну Азију. Али овако знај, да ми није ни на крај памети кренути ни данас ни сутра на бојно поље, него ћу тек прекосутра.

А што рекох, ја то не порекох. И зато ћу господине уредниче тек прекосутра преко Будимпеште, Кашаве Одерберга и Петрограда у Источну Азију.

А донде јесам и остајем

Ваш искрени извештач
из Источне Азије.

Вести из места и са стране.

Зашто Чивути напредују.

Пишу нам из Славоније: „У „Застави“ је недавно изишао уводни чланак под насловом „Зашто Чивути напредују“. У њему изнесена је само бледа сјенка о Пепи Шмидеку у Новој Градишци. У опће о његовом чивутском раду, могле би се писати читаве књиге. Изнећу само једну чињеницу која је врло замашна. Исти Пепа ушуњао се у одмеравајући одбор пореза у Новој Градишци као председник тога одбора. Замислите само да је тај исти Пепа како у Ново-Градишком тако и у Новском котару по свим селима поразмешто своје рођаке Чивуте и да им је он тајни компанион који од њега робу набављају. Сада нека свако промисли да ли тај човек може безпристрастан бити да своје интересе ту незаступа. Те јао сваком оном који с њим у вези не стоји! А с њим у вези не стоји само по која хришћанска радња. Дакле дупли интереси и од овог вуче Пепа: штити своје и дави туђе, који му се покорити неће. Па како је на прагу одмјеривање пореза то ће Пепа да одпочне, ако му се за времена не спрјечи. Кад би човјек могао само завирити у његове послове који су огромни а пореза његова према том ништавна. Жупанијска област пожешка треба таког човека да уклони са

места, где треба па је правичан и непристрастан, јер је јасно да Пепа то не може бити.“

Анексија Босне и Херцеговине.

Преносимо из „Слободне Речи“: „Дубровник“ доноси ово писмо са Цетиња: „По листовима и у јавном мнењу много се пише и говори о анексијама и окупацијама на Балкану. Могу вас уверити, г. уредниче, да се овде у то на најмеродавнијем месту ни најмање не верује. Шта више, овдашњи меродавни кругови уверени су, да је a priori искључено свако освајање на Балкану. Овде се проноси глас, да је кнез Никола, на питање рускога посланика Шчеглова, како би се Црна Гора држала при евентуалној аустријској окупацији Новога Пазара, одговорио: *„Јавите цару Николи, да би се Црна Гара оружаном силом томе опрла, па шта Бог даде и срећа јуначка“*. — Г. Сава Грујић, како вели „Le Petit Parisien“, одговорио је његову сараднику, кад је било говора о окупацији Новога Пазара: *„Ми јако жалимо, да се на Балкану одржи status quo. Ми желимо, да више не буде разлога ни за какву интервенцију европску. Аустријска окупација Новога Пазара отежала би много ситуацију, али Србија би јој се одупрла.“*

Захвалност руског цара српској народној скупштини.

Министар спољних послова добио је писмо ове садржине: — Госп. министре! Како сам ја известио моју владу о дирљивој понуди, коју су учинили посланици скупштински у корист црвеног крста руског, мило ми је, што сада могу да вас известим, г. министре, да је Његово Величанство цар, дознав о овом решењу, наредио, да изјавим члановима скупштине његову високу и искрену захвалност на том доказу њихове племенитости. — Молећи вас, госп. министре, да о овоме известите народно представништво, ја се користим приликом, да вас поново уверим о мом високом поштовању. *Муравјев.*

Црногорци за Русе.

Читамо у „Политици“: На Цетињу је образован одбор госпођа за прикупљање прилога за руске ратнике на далеком Истоку. У целој Црној Гори ово је радосно прихваћено, и већ са свију страна стижу прилози г-ђи Е. Потановој супрузи руског војног аташеа на Цетињу, која је председница овога одбора. Сем новчаних прилога, госпође су отпочеле радити на шивењу и спремању рубља.

Удовица адмирала Макарова.

Кад је у Петроград стигла вест о јуначкој смрти његовој, цела се варош узбунила. Жена му је баш долазила из вароши кући. Слуга је дочека на вратима и саопшти јој шта се проноси. У први мах се потресла, али се одмах прибрала, села на кола и отишла у војно министарство, где су јој ту вест потврдили. — Кћи ће јој — као што веле — ући у дворску службу а син у војничку школу.

„Побједа“.

Озлеђена, али ипак сретно спасена лађа „Побједа“, је једнака са лађама „Пересвјет“ и „Ослабља“. („Ослабља“ још није отишла у битку). „Побједа“ је 1900. године у Кронштату пуштена у море, носи терета 12.674 тоне (до 127 хиљада метарских цената), а машине јој развијају снагу од 14 и по хиљада коњских снага. Има четири велика топа са калибром (ширином топовских уста) од 25 цм., 11 брзометких топова са калибром од 15 цм., и још 45 брзометних топова. Има — као што је имао и „Петропавлоск“ — 45 брзометних топова, а има и 4 апарата за пуштање торпеда над водом и два под водом. Оклоп са стране јој је 288 милиметара дебео. Брзина јој је 18 морских миља на сат, носила је 672 војника. „Побједа“ је нешто средње између оклопњач-екрстарице и између убојне лађе првог реда али нема те брзине као лађа првог реда. — Контра-торпедо „Бестрашни“ је доготовљен 1899. Та је лађа 61 метар дуга, носила је терета 350 тона (3500 мет. цената). Машине развијају снагу од 6000 коњских снага, које дају лађи брзину од 27 морских миља на сат.

Ватра у цркви.

Пишу нам из Лока: На велику суботу о. г. у 2 часа по подне, непажњом црквењака упалили се ђачки стихари. Пламен је обузео један део иконостаса из олтара и почео је горети. Срећом, два ученика који радо звоне, опаде пожар, те брзо дозову црквењака, који је имао приправљене воде да пере цркву и тешком муком угаси пожар. Изгорело је 7 стихара у вредности 60 круна. На тај начин могао је изгорети не само иконостас, него да је пожар ухватио црквене протоколе, могло је бити у ужасне штете, а осим тога, могла је изгорети и цела црква до темеља (као пре неке године у Котору).

Експлозија на лађи „Мисури“.

По најновијим вестима из Пензаколе, пропало је на америчкој лађи „Мисури“ приликом једне експлозије двадесет и девет људи. То се догодило око подне. Ватра је букнула на два места, најпре с леве стране код стражњег торња, после доле код машине и у стоваришту за угаљ. Сви матрози, који су на тим местима били запослени, пропали су. У торњу, на изласку нађено их је 25 мртвих. Све хаљине су им погореле и није се могао разазнати који је који.

Конфискација.

Прошле јесени изашла је у Прагу брошира на чешком и немачком језику: „Угњетавање Словака у Угарској.“ Та је брошира много протурена у Горњој Угарској. Истражни судац у Тренчину, наредио је конфискацију те брошуре.

Багданска жељезница.

Она малоазијска жељезница, што јо гради Немачка, већ је зготовљена и сад се за њу набавља возни прибор. Поручено је 19 машина, 38 вагона за особе и 246 вагона за терет.

Непажња.

Прекјуче око подне запалила се електрична инсталација код велике капије на новоме двору у Београду. Ватра је одмах угашена. Штете нема.

Најновија енглеска мода.

Кад је краљу Виктору Емануилу II. предложио један министар, да се забрани лутрија, краљ се насмејао и рекао: Пустите људе, јер „сецујући“ на лутрији и јурећи за модом, плаћају сами порез на своју глупост. Зато гледајте па то опорезите. Тако сад енглеске лепотице (односно њихове татице и мамице, па и мужићи) плаћају порез на своју најновију моду. Сад је тамо мода, да се носи на хаљинама — кожа од великих — змијурина. Носе се хаљине учињеном змијском кожом опшивене, папуче од те коже, новчаници, капице, и где год може да се мете па да се види. Носе чак и шупље стаклене куглице обешене о гривнама и на ланчићу за сат, а у њима парче змијске коже! Заиста, човек не зна шта да каже: или је смешно или одвише лудо!

Изгорела варош.

Норвешка варош Алесунд је пре некога времена — као што смо јавили — изгорела до темеља. Један део становништва, склонио се — не имајући где на друго место — у цркву. Сад јављају, да је и црква оплачкана и изгорела и из тога се закључује, да је и први пожар подметнут од зликовачке руке. У цркви је било много старина старих по 5 - 600 година.

Брзојави „Застави“.

Стигли 4. априла.

Заједничка министарска конференција.

Будимпешта. Заједничка министарска конференција трајала је пет сати. Данас ће се продужити. Како се вели, за нове топове траже се 25 милиона, а влада хоће да одобри за њих само 15 милиона. — Кошутова странка закључила је да одбије предлоге о повишењу цивилне листе и умножењу војни седишта. Поједини говорници у сабору одлучно су устали против повишења цивилне листе. Виктор Ракоши је рекао, како чланови владарског дома нису учинили ништа, што би оправдало то повишење. Тражи да се цивилна листа још смањи и да се исплаћује само за оно време, кад се двор бавио у Угарској — Тот је нагласио, да је повишење цивилне листе после последњих догађаја само знак највећег цинизма и династичке претераности. На предлог Полоњијев опозиција је закључила да у недељу одржи конференцију, на којој ће се организовати за одлучан отпор против повишења цивилне листе и за борбу у корист засебног ђумрука.

Угарски сабор.

Будимпешта. Министар трговине Хијероними поднео сабору предлог о повишењу плате чиновника на државној жељезници. За 1903. год. да уђе у буџет 1,600.000, за 1904. год. да уђе у буџет 6,600.000. Ово ће се тицати 37.000 особа.

Руско-јапански рат.

Порт-Артур. Јапанци су јуче поново бомбардовали варош и тврђавице, но нису нанели никаква квара.

Ниучванг. Адмирал Того припрема искрцавање опсадних трупа.

Петроград. Да би Русија имала више новаца за рат, изашао је указ који прописује да аграрна банка своје послове скучи.

Сеул. Царска палата у Кореји потпуно изгорела. Сво благо остало у пламену, сам цар спасао се у једну камениту кућу изван палате. (И тако није испао јапански план потпуно за руком. Пр. ур. „З.“)

Спрема Бугарске.

Софија. У пркос турско-бугарског уговора влада бугарска жури са војним оружањем.

ЗА МОЈУ
спецерајску и деликатеса радњу
требам **старијег вештог детајлисту,**
који говори српски, немачки и мађарски, а да имаде леп рукопис.
Ступити може одмах.
Александер М. Младеновић.
340 1—1 у Земуну.

ГАЛАНТЕРИЈСКА И ПЛЕТЕНА ЕСПАПА
ТРГОВИНА
Д. П. РАНИСАВЉЕВИЋА
У ПАНЧЕВУ
потребује 2 млађа помоћника, који 1 или 2 године сервирају. Знање језика је нужно: српски, мађарски и немачки. 339 1—3

Тражим младог нежењеног човека, који се добро разумева у трговини с ракијом за **путника** у Бачкој жупанији. Уједно да је и за канцеларију способан. Мора потпуно српским језиком владати.
Krishaber Lajos
337 1—1 вел. трговац с вином и пециво ракије
у Халашу.

КУЋА
БРОЈ 17.
ћошак вармеђске и паромлинске улице, продаје се из слободне руке по врло повољним платежним условима.
Ближа извешћа даје **управитељ некретнина „Земљовјересијског Завода“ у Сибињу**
Б. А. Полешевић
336 1—3 Дунавска улица бр. 36.

КО ВОЛИ ДОБРА
ВИЛАЊСКА ВИНА,
црнога, белога и шиљера, нека се обрати на мене.
Радослав Мијатовић,
338 1—1 трговац у Вилању (Барања).

РЕМАТИЗАМ И КОСТОБОЉА
лече се са **ликером »Година«**, од апотекара **Рафаеле & Г. Година** у Трсту. **(Raffaele & G. Godina — Triest).** Цена једној флаши 2 круне. Из Трста разашиље се најмање 3 флашице за 7 кр. 20 пот. за готов новац унапред или уз поузеће **(Nachnahme).**
24 49—

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од **В. Н. Немировића-Данченка.**
С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (106)

М. С. Воронцов био је за Тифлис у исто вријеме и геометар и архитекта, а готово и зидар; варош није расла из дана у дан, не, него из часа у час. Ширила се, дотјеривала и изграђивала. Свуд се пробијале нове улице, на пустим кућиштима подизале јавне зграде, преко Куре сазидан је Михајловски мост, какав се онда није могао наћи ни у старим руским варошима. Мост оживио пусте обале. Иза њега пружили се Куки, са широким улицама и трговима, све до цвјетне и мирисне њемачке насеобине. С друге стране — уз гору Св. Давида, и на кршевит „соколачки гребен“ успузавале се нове куће. Баш као да бјежи све од старе, кужне вароши, која је сачувала свој чисти азијатски карактер — на њене окрајке, тражећи простора, чистог ваздуха и подесније за живот човјечији услове. „Соколаки“ прекриљени су вртовима, и као неким чудом преврћају се у најљепши дио Тифлиса. Као поводањ залијевају нови квартови увале, пребацују се преко њих на стрме стране Табора, Сејид-Абида, Мта-Цминда у компилук самотних манастира, према легендарним кулама, према стијенама, што су скроз напојене крвљу и биле свједоцима јунаштва и погибије готово половине Квартвелског народа. Чак и кршевите обале Куре не остадоше пусте. Је ли био тек педаљ земље довољан за темељ, одмах се ту градила кућа на неколико бојева, са доксатима истуреним изнад брзе ријечне воде. Доселе нијема, чисто смркнута варош, подсјећаше од једанпут на стара весела времена сретне Грузије. Перзијанско пустошење и ужаси недавне прошлости — одоше у прикрајак. Успомене — црне и злокобне — потавњеле пред сјајном садашњошћу. Квартвели сјетили се старих пјесама. Предци њихови говорили су: кад се смије Грузинац — ђаволи у паклу тугују, а кад запјева Грузинка — радују се анђели на небу. И смијех и пјесма вратила се у срца народа, и сад за хладовитих вечери, на пљоснатим варошким крововима, хиљадама жена и дјевојака игра уз пјесму и пљескање друга њихових у дланове, а из улица оре се гласни и весели, и ако за јевропско ухо нескладни звуци, зурне, несташне зурне! Тифлис васкресао је као Лазар на божје сунце, на простор на слободу...

— И Амед — ујахавши у варош за дневне припеке, наслађивао се гледајући десно и лијево на бујан живот, на весео и бучан свијет, заборавивши чак да ће за који час изаћи пред самог намјесника. Наскоро, у осталом, ујахао је у мирнији дио вароши Он се у чуду огледао на све стране. Ништа око њега не подсјећаше га на онај Тифлис, о коме су му причали! По његовом мишљењу имао је да буде нешто већи Дербент — и ништа више. А пред њим се ето, куд год му око допираше, испријечила огромна варош са својим црквама, манастирима, катедралама.

(Наставиће се.)

СРЕСКА БОЛНИЧКА БЛАГАЈНА У НОВОМ САДУ.

За 15. септембар 1904. тражи управа среске болничке благајне

СТАН ЗА КАНЦЕЛАРИЈУ,

састојећих се из 8—9 соба уз вишегодишњи уговор.

Куће-поседници, који имају такове станове за издавање, нека изволе своје понуде са ознаком броја соба и кирије, поднети што пре управи. 262 2—3

Потребујем за своју радњу једног **гвожђарског** и једног **мануфактурног помоћника,** који могу одма ступити.

МИША НИКОЛИЋ,
332 1—3 у Инђији (Срем.)

Шегрта

ваљана требам за СТАКЛАРСКУ радњу, који одма може ступити.

Тоша Алабурић,
326 2—3 Нови Сад.

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

„Заложница“ јавља овим да ће се 12. (25.) априла 1904. год. у 9 сати пре подне под руковањем судског изасланика на јавној лицитацији **продавати заложене ствари**, којима је рок откупу 11. (24.) априла о. г. **истекао.** П. н. купци учтиво позивају овамо.

Странке, које би још вољне биле своје пале ствари да искупе или да рок залози продуже, позивају се овим, да то учине најдаље до 11. (24.) априла 1904.

У Новом Саду, априла 1904.

330 1 1 Игњат Вајнфелд.

Природно масло
и масло уз чај (Thee Butter)
крављи сир и јаја
купује сваку количину: 328 1—12
A. ŠMYRA, Wien, XVII. Haslingergasse 4.

ВРЕДНО ПАЖЊЕ!

Намеран сам ове године од 15. маја до 15. августа п. р. у **Новом Саду** за мушке и женске одвојено држати

КУРС ИЗ КЊИГОВОДСТВА,

ако будем добио довољан број односећих се озбиљних пријава, које ваља мени овамо благовремено доставити.

Проф. Ј. МОГАН,
277 4—4 трговачка школа — Вршац.

400.000 хектол. у промету. Подрумска бурад будућности јесу **СТАКЛЕНА БУРАД У ЦЕМЕНТУ** за вино, пиво, ликер, ракију, спирит, петролеум, етерична уља и т. д. фирме **Rostock & Hoffelner,** 309 **Klosterneuburg b. Wien.** 2—12 Треба тражити проспекте.

ЛУТРИЈА ФОНДА КРАЉИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ
под највишом заштитом Њ. ц. и кр. Височанства госп. надвојводе Франца Фердинанда

100.000

круна вредности, даље згодитци по **5000, 3000, 2000, 1600, 1000** К и т. д. и т. д.
укупно **7000** згодитака
Једна срећка 1 Круна.

Вучење неопозивно 28. маја п р. 1904.
под званичним надзором.

Продавнице у **Новом Саду:**
у трафици:
Јована Ернста Игњата Урбана, | Вилме Шиф Михајла Вагнера
и код филијалне управе
Budapest, V., Nádorutcza 23.
290 3—12

Штајерско земаљско
КУПАТИЛО НАЈХАУЗ КОД ЦЕЉА
(Neuhaus, bei Cilli)

приознато топло алкалично купатило од 31°C. и гвожђаном изворском водом за пиће. 397 метара му је висина изнад мора. Жељезничка станица Целје (Cilli). 8 сати удаљено од Беча и од Будимпеште, 4 сата од Загреба а 3½ сата од Трста. Топла купатила, употреба гвожђане воде под лекарским надзором, електрична купатила, лечење хладном и топлом водом, лечење шведском гимнастиком, електрицитетом итд. 228 3—10

Изврстан успех лечења

код женских болести, болесни живаца, костобоље, реуме, болести мокраћне бешике итд. Свака врста провађања и забаве, купалишна као: музика, читаоница, дворана за играње, биљар, Lawn-Tenis и Ping-Pong, куглана, изврсне гостионице, балови, концерти, лов, риболов, дивно шеталиште, поштанска и телеграфска станица. Умерене цене.

Директор и купалишни доктор Dr. Hiebaum. Обавештаје и проспекте шаље управа купатила бесплатно. Сезона почиње 1. маја траје до 1. октобра (п. р.)

Истинито и из сопственог потпуног уверења потврђујем ово: Боловао сам од ногу и болови нису хтели да устукну ни пред каквим леком.

На моју срећу, рече ми једна особа, да се с **Година-ликером** избавила.

И ја сам осетила, да ми је боље; нису ме више возили на колици и могла сам радити своје послове.

Пошто сам више пута лек употребила, смем данас рећи, да сам се скоро потпуно опоравила.

Поново захваљујем и потписујем се, најоданија:

Тренто, 10. марта 1901.

25 12 – Марија Севењани, с. р.

Хоћете поклоне?

тако јефтине и лепе као нигде да купите, купите само код

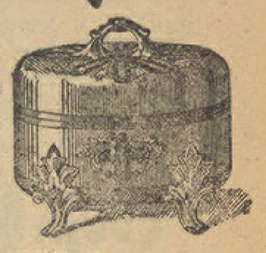

831 1—1

• ШАМУ КРАУЗА •

драгуљара и сајџије у Новом Саду, Фрање Јосифа (главни) трг бр. 3. поред хотела „Јелисавете“.

Најјефтинији извор куповања!

у читавом Новом Саду: Прво у драгуљама, златној и сребрној роби; као: златно прстење за даме и господу, златне ланце за женске и мушке, златне минђуше, брошеве, игле дугмад, копче, амулете, срца итд. Кутије за дуван и цигар, од сребра и туле, палице од сребра и туле. Даље, златни и сребрни џепни сатови, сатови за зид и са шеталицом. Друго унапредно јефтине фабричне цене за најлепшу и најбољу:

Робу од кина-сребра

као у луксузним предметима, као: компотијере ауфсеце, корпе, чираке, кутије за шећер и масло, сервиве, тацне итд. као и најфиније и најтрајнији прибор за јело! Прибор за јело (Essbesteck) од алпака-сребра уз гаранцију.

Стовариште оптичне робе: наочаре, цвикере, теразије и друге оптичне предмете сасвим тачне и јефтине.

ДРАЖЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА
ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО
(пређе Хиле) филијална радња и радионица:
IGNÁZ GELLÉRT & Co.
Budapest, VI., Theresienring 41.
(ТЕЛЕФОН БР. 12—91.)

Препоручујемо приповнате најбоље, најсавршеније, најтрајније израђене Дражђанске Бензин-Моторе и локомобиле и моторе за извлачење гаса.

Просто удешавање! 64 одликовања! Најјефтинији рад! 8 држ. медаља!

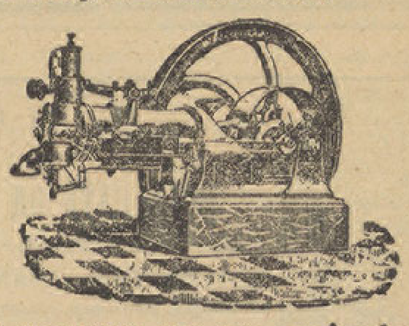

8000 мотора су на највеће задовољство лиферовани!

За удешавање млина, за прекрупу, за коморе с храном, за млекаре, за сечење дрва, за водене пумпе, за вршидбу и за сваки могући економски и индустријски посао најбоља радна снага. — Дражђански мотори су при свакој радној утакмици и на свакој изложби са првом наградом одликована.

Повољни услови за плаћање!

Најшира гаранција!!

Ново! У Будимпешти смо једну главну радионицу под управом једног дражђанског главног монтера са најстручнијим особљем установили 1053 9—10

Rohitsch-Sauerbrunn

Steiermark 217 4—7

железничка, пошта и брзојав. — Преспект бадава.

Господствени положај. Ваздух пун киселина и чист од прашине. Модерна удобност, живахан друштвен живот

НОВ хидро-електро-механички терапеутични лековит завод у великом и модерном стилу, лечење ладном водом купатила електр. светлошћу и у кадама, завод за инхилирање, ваздушне коморе, ормани са врућим ваздухом и паром, електр. масажа, сунчана купатила и гимнастика. Доказано место за болести стомака, црева, црне џигерице и бубрега, против кроничног затвора, шуљева, жучног камена, гојазности, срдобоље, катара, ждрела и грклана. Снажни лековити извори налик Карлсбаду и Маријенбаду.

За женску

ТОАЛЕТУ

нека је поштованој публици у великом стилу удешени **АТЕЉЕ** славно признате ВЕЛИКЕ ФИРМЕ

D. LESSNER, Wien, VI. Mariahilferstrasse 81–83.

најтоплије препоручен. **Гарантирана добра израда!**

Особито лепи модерни журнали са илустрацијама са описом као и мустре од вунених штофова, свилених штофова као и штофова за прање на захтевање шаљу се бадава и франко.

Модни вунени штофови од 24 новч. до 4 фор. 30 новч.
Модни свилени штофови од 95 новч. до 4 фор.
Модни штофови за прање од 12 новч. до 2 фор. 50 новч. 7—12 191

При поруци нека се изволи на овај лист позвати!

Мој светско признати многострукo највише одликовани
324 1—25

КВАРГЕЛ-сир

продајемо на велико и мало у сандучићима поштом или жељезницом са поузећем.

Разашиљем ценовнике на захтевање. Дописивање немачким језиком.

E. ZORN, Käsefabrik, Olmütz (Mähren).

ИЗВРСТАН

гвожђарски помоћник,

који потпуно говори српски и мађарски може добити место 1. маја п. р.

Понуде са ознаком старости, досадањег деловања и плате и ако је могуће са фотографијом треба упутити на

Hugo Richter,
325 2—3 Турски Бечеј.

Grand Prix, светске изложбе у Паризу 1900 год.

КВИЗДОВ РЕСТИТУЦИОНИ ФЛУИД

ц. и кр. повл. вода за прање коња

Цена једној флаши 2 К 80 пот.

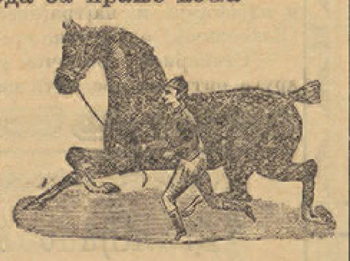

Већ од 40 година у дворским коњушњацима и у већим шталама војништва и цивила у употреби за јачање и снажење коња после штрапаца, као угану ноге, код укочености жила и т. д.

а оспособљава коња ванредно да се с успехом учествује **тркама.**

Прави само са овом заштитном марком поручује се у свима апотекама у дрогеријама Ауст.-Угар. Илустр. ценовници бадава и франко.

Главно Стовариште: 180 3—25

Franz Joh. Kwizda, ц. и кр. ауст.-угар., кр. румун. краљевине, бугарски двор. лиферант.
Kreis-Apotheker, **Kornenburg bei Wien.**

ВАЖНО
за оне
КОЈИ ПАТЕ ОД СТОМАКА

Немање апетита, болове у стомаку, муку, главобољу услед хрђавог варења слабости стомака, сметње у стомаку, сипњу итд. одстрањују светски признате

Брадијеве 787 14—15

Маријацелске капљице

за стомак

Много хиљада захвалница и признања!

Цена једној флаши са упуством 80 потура. Велика флаша 1 кр. 40 пот.

Добија се у апотекама.

Главни депо:
G. BRADY Apotheker
zum „König von Ungarn" in Wien.

Треба дакле захтевати безплатно шиљање шпецијалне брошире. Кад се пошље 5 К добија се 6 мали флашица за 4 К 40 п. и три велике флаше франко.

Заступство за Угарску: Apotheker **Josef v. Török** in **Budapest** Königsgasse 12.

Одпотварања треба се чувати, праве маријацелске капљице за стомак морају са горњом заштитном маркомиот писом бити.

УЗ НАЈЈЕФТИНИЈУ ТВОРНИЧКУ ЦЕНУ
купује се 291 3 4

Беочински цемент

творнице:
Редлих, Оренштајн и Шпицера
код заступништва:
Ем. Дицгена и синови
у Новом Саду.

Red Star Line, Antwerpen

у Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња.

Извешћа даје: 336 49—
Red Star Line. 20. Wiedener Gürtel. in Wien.

НА БУДИМПЕШТАНСКОЈ ИЗЛОЖБИ ВЕЛИКОМ МЕДАЉОМ ОДЛИКОВАНА
ТВОРНИЦА ТОРОЊСКИХ САТОВА И ЛИВНИЦА ЗВОНА

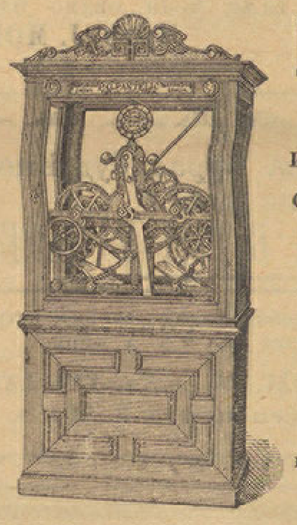

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА

У ЗЕМУНУ

израђује **нове тороњске сатове** сопствене конструкције; лије и пр лива

НОВА ЗВОНА

по најновијој системи (хармонично удешена),

козе за звона

од кованог гвожђа.

Мањим општинама дајем уз отплату на више година. 177 7—

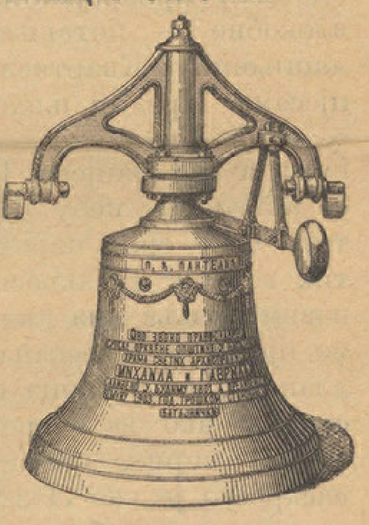

1854. Основана 1854.

НОВО-ОТВОРЕНА ТРГОВИНА ПОКУЋСТВА

у ПАНЧЕВУ.

Цене јефтине — Избор велики — Посетите соларе.

П. н.

Част ми је врло поштованом грађанству као и целој околини до повољног знања ставити, да сам на овдашњој „Јелисаветиној пијаци" бр. 1. на првом спрату отвори

Велику трговину Намештаја и

Радионицу за Тапетарску робу као и Атеље за Декорацију.

Подузеће ово водити ће се у погледу каквоће избора робе као и послуге, на подпуно солидан начин, а подупират ће ме у том велико искуство радећи у страним земљама, по већим градовима.

Најразличитију робу у изваредном великом избору уз умерене цене држаћу на стоваришту.

Покућство од сваковрсног дрвета **у старо-немачком стилу** у **Сецесион** и у **Барок** стилу а у разним бојама.

Покућство од Месинга и жељеза,
Покућство политирано по свакој цени
Слике св. Иконе и Огледала
Тепихе за Диване Moquet go Bagdada
Дечија колица и Кревета Тапетарске робе као
Салонске гарнитуре, Диване и Модроце и у опште сваковрсне робе по најнижој цени.

Продаја за готов новац и на одплату.

Позивајући најучтивије на многобројни посјет моје трговине биљежим

с особитим поштовањем

276 3—3 **Чедомир Петровић.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.